

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
privind controlul constituționalității Legii nr. 551-XV
din 18 octombrie 2001 "Pentru modificarea articolului 23
din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV
din 2 iunie 2000"*

Nr.14 din 19.03.2002

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.46-48/9 din 04.04.2002

* * *

* M.O., 2001, nr. 126-128, art. 902.

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Victor PUȘCAȘ - președinte
Mihai COTOROBAI - judecător-raportor
Mircea IUGA - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător-raportor
Dumitru PULBERE - judecător-raportor
Elena SAFALERU - judecător

cu participarea Alionei Balaban, grefier, Constantin Lazari, avocat parlamentar, autorul sesizării, Ion Creangă, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, Alexandru Ohotnicov, reprezentantul Președintelui Republicii Moldova, conducându-se după art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1) lit. a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității Legii nr.551-XV din 18 octombrie 2001 "Pentru modificarea art.23 din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024-XIV din 2 iunie 2000".

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea avocatului parlamentar Constantin Lazari, depusă la 7 noiembrie 2001 în conformitate cu art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 19 noiembrie 2001 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova, Reprezentanței Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați în Moldova.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorii-raportori și argumentele expuse de părți,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. La 18 octombrie 2001 Parlamentul a adoptat Legea nr.551-XV, prin articolul unic al căreia a modificat articolul 23 alin.(1) din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024-XIV din 2 iunie 2000, excluzînd la litera a) sintagma "dovedit de instanța de judecată" și la litera c) sintagma "dovedite de instanța de judecată" (în continuare - Legile nr.1024-XIV și nr.551-XV).

Potrivit acestor modificări, cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care a dobîndit-o în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent sau persoanei care a săvîrșit fapte

deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului. Prin legea contestată Parlamentul a exclus reglementările prin care se cerea ca instanța de judecată să dovedească, pînă la emiterea decretului, comportamentul fraudulos al persoanei respective sau săvîrșirea de către aceasta a faptelor deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului.

Solicitînd exercitarea controlului constituționalității Legii nr.551-XV, autorul sesizării susține că prin operarea modificărilor la art.23 din Legea cetățeniei Republicii Moldova au fost violate dispozițiile art.1 alin.(3), art.4 alin.(1), art.6, art.15, art.16, art.17 alin.(2), art.20 și art.21 din Constituție. El subliniază că cetățenia constituie un atribut constituțional al persoanei și nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa.

Totodată, autorul sesizării consideră că prin retragerea cetățeniei printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care a dobîndit cetățenia Republicii Moldova în mod fraudulos sau prin ascunderea unui fapt pertinent sau care a săvîrșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului, dacă aceste fapte nu sînt dovedite de instanța de judecată, se încalcă principiul constituțional, potrivit căruia orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale, precum și principiul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. Prin aceasta, susține autorul, sînt încălcate art.6 din Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art.4, 7, 11 și 12 din Convenția Europeană cu privire la Cetățenie.

2. Raportînd dispozițiile contestate la normele Legii Supreme, la cadrul legal intern și la normele dreptului internațional, Curtea Constituțională reține următoarele.

În conformitate cu art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Potrivit art.4 alin.(1) din Legea Supremă, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, iar alin.(2) din același articol prevede că, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Curtea relevă că regimul juridic al cetățeniei este garantat prin art.17, art.18 și art.19 din Constituție.

Cetățenia Republicii Moldova, potrivit art.17 alin.(1) din Legea Supremă, poate fi dobîndită, păstrată sau pierdută numai în condițiile prevăzute de legea organică.

Curtea observă că cetățenia Republicii Moldova exprimă apartenența unei persoane la statul moldav. Ea nu este însă numai o simplă relație de "apartenență". Cetățenia conferă persoanei o identitate și este situația juridică ce rezultă din raporturile juridice stabile intervenite între persoana fizică și stat, situație caracterizată prin plenitudinea drepturilor și obligațiilor reciproce prevăzute de Constituție și de celelalte legi. Cetățenia este în exclusivitate o chestiune de stat. Acest lucru se desprinde cu deosebită claritate din dispozițiile constituționale și legale, conform cărora stabilirea drepturilor și îndatoririlor cetățenilor, a modurilor de dobîndire și de pierdere a cetățeniei constituie un atribut exclusiv al statului.

Această teză este cuprinsă în Convenția Europeană cu privire la Cetățenie, încheiată la Strasbourg la 6 noiembrie 1997* , ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr.621-XIV din 14 octombrie 1999 (în vigoare pentru Republica Moldova din 1 martie 2000)**, din care rezultă că reglementarea cetățeniei este considerată ca un drept suveran, domeniu ce ține de competența exclusivă a fiecărui stat (art.3 alin.(1).

* Tratatate internaționale, vol. 26, pag. 190.

** M.O., 1999, nr. 120-122, art. 583.

Potrivit art.3 alin.(2) din Convenție, legislația internă a statului privind cetățenia trebuie să fie recunoscută de celelalte state, cu condiția ca ea să fie în acord cu convențiile internaționale aplicabile, dreptul internațional cutumiar și principiile dreptului general recunoscute în materie de cetățenie.

Convenția Europeană cu privire la Cetățenie stabilește principiile și regulile cu privire la cetățenia persoanelor fizice, cărora dreptul intern al statelor-părți trebuie să se conformeze. În speță, ea enunță toate aspectele esențiale privind cetățenia: principiile, dobîndirea, păstrarea, pierderea, restabilirea, drepturile procedurale etc. și referințe de bază în probleme ce țin de evitarea și reducerea apatridiei în Europa.

Potrivit art.4 din Convenție, normele interne cu privire la cetățenie ale fiecărui stat-parte trebuie să fie conforme următoarelor principii:

a) fiecare persoană are dreptul la cetățenie;
b) apatridia se evită;
c) nimeni nu poate fi privat de cetățenia sa în mod arbitrar;
d) nici căsătoria, nici desfacerea unei căsătorii dintre un cetățean al unui stat-parte și un străin, nici schimbarea cetățeniei unuia dintre soți în timpul căsătoriei nu va afecta în mod automat cetățenia celuilalt soț.

Principiilor enunțate la lit.a) și c) precitate precedă dispozițiile art.15 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New York la 10 decembrie 1948*, la care Republica Moldova a aderat la 28 iulie 1990, prin Hotărîrea Parlamentului nr.217-XII**, potrivit cărora orice individ are dreptul la o cetățenie și nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa, nici de dreptul de a-și schimba cetățenia.

* Tratatate internaționale, vol. 1, pag. 11.

** Veștile, 1990, nr. 8, art. 223.

3. În dezvoltarea acestor dispoziții internaționale, Legea nr.1024-XIV stabilește regulile asupra cetățeniei Republicii Moldova, care, potrivit art. 7, se întemeiază pe următoarele principii generale:

a) dreptul fiecărei persoane la o cetățenie;
b) nediscriminarea cetățenilor, indiferent de temeiurile dobîndirii cetățeniei;
c) inadmisibilitatea privării arbitrare a persoanei de cetățenia ei și de dreptul de a-și schimba cetățenia;
d) evitarea apatridiei;
e) neproducerea de efecte, prin schimbarea cetățeniei unuia dintre soți, asupra cetățeniei celuilalt soț sau asupra cetățeniei copilului dacă nu există o cerere scrisă în acest sens a părinților.

Raportînd cadrul juridic național la normele internaționale în domeniu, Curtea constată că Parlamentul, care, în baza prevederilor art.60 alin.(1) din Constituție, este organul reprezentativ suprem al

poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, reglementează prin lege organică regimul juridic în domeniile prevăzute expres de normele constituționale (art.72 alin.(3) lit. p). Potrivit art.17 alin.(1) din Constituție, problemele cetățeniei Republicii Moldova sînt reglementate prin lege organică.

Prin urmare, Parlamentul este în drept atît să adopte o lege organică în acest domeniu, cît și s-o modifice în funcție de necesitate.

4. În conformitate cu art.23 alin.(1) din Legea nr.1024-XIV, cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care:

a) a dobîndit cetățenia Republicii Moldova în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent;

b) s-a înrolat benevol în forțe armate străine;

c) a săvîrșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului;

d) a dobîndit voluntar cetățenia unui alt stat cu care Republica Moldova nu a încheiat acord care prevede cetățenia dublă și nu renunță în termen de pînă la un an la cetățenia unuia dintre state.

Și Convenția Europeană cu privire la Cetățenie, în art.7 alin.(1), stipulează pierderea cetățeniei din inițiativa statului, inclusiv în cazurile:

b) dobîndirii cetățeniei statului prin fraudă, prezentarea de informații false sau ascunderea unui fapt pertinent care se referă la persoana solicitantului;

d) comportamentului ce aduce grave daune intereselor vitale ale statului.

Curtea relevă că, indiferent de temeiul invocat, cetățenia nu poate fi retrasă în mod arbitrar, ci numai în condițiile legii. După sensul pe care-l comportă, termenul "arbitrar" înseamnă un comportament desfășurat după bunul plac, în afara regulilor de drept și a procedurilor stabilite într-o instituție.

Recomandările pentru prevenirea privațiunilor arbitrare de cetățenie, în sensul explicațiilor la Convenția cu privire la Cetățenie, se referă la motivele de fond ale privării și la garanțiile procedurale.

În aspectul motivelor de fond, privarea în general trebuie să fie previzibilă, proporțională și prevăzută de lege. Art. 7 din Convenție, prevederile căruia sînt preluate parțial în art. 23 din Legea nr. 1024-XIV, conține enumerația exhaustivă a motivelor retragerii cetățeniei. Aici Curtea face o precizare că retragerea cetățeniei din raționamente politice este considerată ca arbitrară.

Garanțiile procedurale se întemeiază pe prescripțiile din art. 11 și 12 ale Convenției, care precizează că deciziile referitoare la cetățenie trebuie să fie motivate în scris și să poată constitui obiectul unui recurs administrativ sau judiciar.

În acest sens prevederile Legii cetățeniei Republicii Moldova permit retragerea cetățeniei numai în urma constatării unor fapte reprobabile strict determinate de lege conform procedurii stabilite de lege.

Curtea reține că, în contextul Raportului explicativ la Convenția Europeană cu privire la Cetățenie, dobîndirea cetățeniei prin comportare frauduloasă, prezentarea de informații false sau ascunderea unui fapt pertinent care se referă la persoana solicitantului trebuie să fie rezultatul unei acțiuni sau inacțiuni conștiente, intenționate din partea solicitantului, care a servit drept mijloc principal la dobîndirea cetățeniei. În înțelesul Convenției, "ascunderea unui fapt pertinent ce se referă la cauză" semnifică ascunderea unei condiții pertinente, care ar împiedica dobîndirea cetățeniei de către persoanele interesate (de exemplu, poligamia). Termenul "pertinent" în acest context se referă la fapte (ca ascunderea unei alte cetățenii, a

antecedentelor penale pentru săvârșirea crimelor grave), care, dacă aveau să fie cunoscute pînă la primirea cetățeniei, ar fi putut împiedica acordarea cetățeniei.

De asemenea, retragerea cetățeniei în temeiul prevederilor art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1024-XIV poate fi aplicată și în cazurile de dobîndire a cetățeniei prin mijloace frauduloase (informații false sau incomplete, alte fapte de înșelăciune, îndeosebi utilizarea certificatelor neautentice sau falsificate), prin amenințare, corupere și oricare alte acțiuni similare neonest.

În cazurile în care dobîndirea cetățeniei a fost rezultatul unui comportament blamabil, specificat în art. 7 alin. (1) lit. b) din Convenția Europeană cu privire la Cetățenie (art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1024-XIV), statele-părți sînt libere fie să retragă cetățenia (pierderea acesteia), fie să considere că persoana interesată niciodată nu a dobîndit cetățenia lor (nul ab initio).

De subliniat că în toate aceste cazuri cetățenia este retrasă numai în baza faptelor comise de cetățeanul însuși, la care el nu a fost constrîns și ale căror consecințe le cunoaște.

Art. 20 din Legea cetățeniei prevede temeiurile refuzului de a acorda cetățenia Republicii Moldova în cazurile în care solicitantul:

a) a săvîrșit crime internaționale, militare sau crime împotriva umanității;

b) a fost implicat în activitate teroristă;

c) a fost condamnat la privațiune de libertate pentru infracțiuni premeditate și are antecedente penale sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală;

d) desfășoară activitate care periclitează securitatea statului, ordinea publică, sănătatea și moralitatea populației;

e) este cetățean al unui stat cu care Republica Moldova nu a încheiat acord asupra dublei cetățenii, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 17 alin. (1) lit. g) și la art. 24 alin. (2).

Curtea consideră că anume tăinuirea informațiilor enumerate în art. 20 precitat sau prezentarea de informații false despre solicitant, sau recurgerea la modalități frauduloase pentru dobîndirea cetățeniei Republicii Moldova poate determina retragerea cetățeniei în temeiul prevederilor art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1024-XIV.

5. Potrivit art. 23 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 1024-XIV în redacția Legii nr. 551-XV, cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care a săvîrșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului, fără ca aceste fapte să fie dovedite mai întîi de instanța de judecată.

Raportul explicativ la Convenția Europeană dezvăluie conținutul dispoziției "comportament care prejudiciază în mod grav interesele esențiale ale statului-parte" din art. 7 alin. (1) lit. d) din Convenție, specificînd că prin acesta se are în vedere în special trădarea și alte activități duse contra intereselor esențiale ale statului respectiv (cum ar fi colaborarea cu serviciile secrete străine), însă nu și infracțiunile penale cu caracter general, oricît de grave ar fi ele.

Potrivit art. 16 alin. (2) din Legea nr. 1024-XIV, persoana căreia i s-a retras cetățenia Republicii Moldova în conformitate cu art. 23 alin. (1) lit. c) nu o mai poate redobîndi, iar în restul cazurilor stipulate la același articol o poate redobîndi numai în condițiile naturalizării și numai după 5 ani de domiciliu legal și obișnuit pe teritoriul Republicii Moldova din momentul retragerii cetățeniei.

În contextul constatărilor anterioare, Curtea precizează că cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă, în baza art. 23 alin. (1)

lit. a) din Legea cetățeniei Republicii Moldova, numai persoanelor care nu au dobândit cetățenia Republicii Moldova prin naștere, iar potrivit literei c) din același articol, poate fi retrasă oricărei persoane-cetățean al Republicii Moldova.

Curtea observă că retragerea cetățeniei în temeiul art. 23 alin. (1) lit. a) și c) din Legea nr. 1024-XIV are un caracter vădit sancționator ca urmare a nerespectării art. 20 din aceeași lege. În acest caz decretul de retragere a cetățeniei se pronunță numai în privința persoanei aflate în una din situațiile prevăzute de lege, menționate mai sus, și nu produce nici un efect juridic asupra cetățeniei soțului sau copiilor (art. 23 alin. (3)).

Art. 23 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova stipulează că retragerea cetățeniei nu se admite dacă persoana va deveni apatrid, cu excepția cazurilor dacă persoana a dobândit cetățenia în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent.

Cu toate acestea, așa cum recomandă și Consiliul Europei, Curtea consideră că la decizia de retragere a cetățeniei trebuie să se țină cont și de interesele persoanelor implicate, și de circumstanțele relevante, ca legătura durabilă și efectivă a acestor persoane cu statul, seriozitatea faptelor, care în ansamblu ar putea justifica păstrarea cetățeniei și evitarea apatridiei chiar și în cazul în care cetățenia a fost dobândită prin comportament fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent.

6. Curtea relevă că pierderea cetățeniei prin retragere este bazată pe un criteriu normativ (capitolul VI din Legea nr. 1024-XIV) și este de competența exclusivă a Președintelui Republicii Moldova, care, conform art. 77 alin. (2) din Constituție, reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării. Or, potrivit art. 88 lit. c) din Constituție, numai Președintele Republicii Moldova, în calitate de autoritate publică de cel mai înalt nivel, soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic.

Retragerea cetățeniei în temeiul art. 23 alin. (1) lit. a) și c) din Legea nr. 1024-XIV se face cu titlu de sancțiune și se pronunță din oficiu printr-un decret emis de către Președintele Republicii Moldova, în baza propunerii Comisiei pentru problemele cetățeniei și acordării de azil politic pe lângă Președintele Republicii Moldova (art. 27).

Curtea menționează că procedura de retragere a cetățeniei, ca și cea de încetățenire, reglementarea căreia ține exclusiv de dreptul intern al fiecărui stat, este stipulată în capitolul VI din Legea nr. 1024-XIV și este atribuită organelor prevăzute la art. 28, 29 și 30 din aceeași lege, care își exercită funcțiile aferente potrivit Regulamentului cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 197 din 12 martie 2001*. Propunerile Comisiei respective privind retragerea cetățeniei sînt înaintate Președintelui Republicii Moldova, fiind însoțite de un aviz argumentat al organelor de resort și de materialele ce confirmă unul din temeiurile retragerii cetățeniei. Curtea consideră că în această situație pentru emiterea decretului Președintelui Republicii Moldova privind retragerea cetățeniei nu este necesar ca dobîndirea cetățeniei Republicii Moldova în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent sau prin săvîrșirea faptelor deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului să fie dovedită în instanța de judecată.

* M.O., 2001, nr. 31-34, art. 232.

În sprijinul celor enunțate Curtea relevă că nici Convenția

Europeană cu privire la Cetățenie nu prevede că temeiurile de retragere a cetățeniei trebuie să fie dovedite mai întâi de către instanța judecătorească.

7. În sensul art. 11 din Convenția Europeană cu privire la Cetățenie, Curtea atestă că orice decizii cu privire la cetățenie trebuie să conțină motivații în formă scrisă. Simpla înregistrare a cazurilor de dobândire și de pierdere ex lege a cetățeniei nu necesită ca argumentele să fie prezentate în scris. Cît privește deciziile care depind de siguranța națională, trebuie să fie furnizat numai un minim de informație.

Art. 12 din Convenția Europeană stipulează că fiecare stat asigură ca deciziile cu privire la dobândirea, păstrarea, pierderea, redobândirea sau legalizarea cetățeniei sale să poată face obiectul unui recurs administrativ sau judiciar, în conformitate cu prevederile legislației sale interne.

Astfel, art. 41 din Legea nr. 1024-XIV prevede că decretul Președintelui Republicii Moldova în problema cetățeniei poate fi atacat în Curtea de Apel în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare. Art. 42 din aceeași lege prevede că refuzul de a primi cererea în problemele cetățeniei Republicii Moldova, încălcarea termenelor, a modului de examinare a cererii și de executare a hotărîrilor în problemele cetățeniei, precum și refuzul acordării cetățeniei și alte acțiuni ale persoanelor oficiale de asemenea pot fi atacate în instanța judecătorească. În toate cazurile dreptul de recurs poate fi realizat în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000*.

* M.O., 2000, nr. 57-58, art. 375.

În plus, în baza art. 21 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său poate solicita instanței de contencios administrativ suspendarea executării actului administrativ contestat concomitent cu înaintarea acțiunii. Alineatul (2) din același articol prevede că, în cazuri temeinic justificate și în scopul prevenirii unei pagube iminente, instanța poate dispune suspendarea actului administrativ și din oficiu.

Curtea constată că la soluționarea chestiunilor ce se referă la pierderea cetățeniei Republicii Moldova prin retragere sînt respectate principiile general recunoscute în materie de cetățenie relevante competenței naționale, ca prevenirea privațiunilor arbitrare de cetățenie, evitarea apatridiei, respectarea garanțiilor procedurale.

Totodată, Curtea menționează că Legea nr. 551-XV, contestată de autorul sesizării, nu restrînge exercițiul nici unuia din drepturile cetățeanului garantate de normele constituționale.

Pentru considerentele expuse, Curtea conchide că modificarea art. 23 alin. (1) lit.a) și c) din Legea nr. 1024-XIV prin excluderea sintagmei "dovedit" și, respectiv, "dovedite de instanța de judecată" nu contravine normelor constituționale și legale, precum și celor internaționale, invocate de autorul sesizării, și o apreciază drept conformă Constituției.

În temeiul celor expuse și conducîndu-se după art. 140 din Constituție, art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Recunoaște constituțională Legea nr. 551-XV din 18 octombrie 2001 "Pentru modificarea art. 23 din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000".

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 19 martie 2002.
Nr. 14.

OPINIE SEPARATĂ

În conformitate cu prevederile art. 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 67 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, îmi expun opinia separată asupra Hotărîrii Curții Constituționale din 19 martie 2002 privind controlul constituționalității Legii nr. 551-XV, prin care a fost recunoscută constituțională excluderea din art. 23 alin. (1) lit. a) și lit. c) din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV a sintagmelor "dovedit de instanța de judecată" și, respectiv, "dovedite de instanța de judecată".

Articolul unic al Legii nr. 551-XV a fost supus controlului constituționalității la sesizarea avocatului parlamentar Constantin Lazari.

Consider că sesizarea este întemeiată și legea contestată trebuia să fie declarată neconstituțională pentru următoarele considerente.

Conform dispozițiilor art. 17 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa și nici de dreptul de a-și schimba cetățenia.

Întru executarea acestor dispoziții constituționale, Legea nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000, în art. 23 alin. (1) lit. a) și c), stipula că cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care a dobândit-o în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent dovedit de instanța de judecată și persoanei care a săvârșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului, dovedite de instanța de judecată.

Aceste prevederi, care permiteau Președintelui țării să retragă cetățenia doar după ce instanța judecătorească demonstra că persoana respectivă a obținut-o prin fraudă, informații false sau prin ascunderea unui fapt pertinent sau a săvârșit fapte deosebit de grave ce au prejudiciat statul, sînt conforme dispozițiilor art. 20 și 21 din Constituție, care stipulează că nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție și că orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Retragerea cetățeniei persoanei pentru temeiurile prevăzute la art. 23 alin. (1) lit. a) și c) fără dovedirea acestora de instanța judecătorească învederează caracterul ei arbitrar și încălcarea dispozițiilor art. 17 alin. (2) din Constituție.

Prin excluderea din Legea nr. 1024-XIV a sintagmelor menționate au fost încălcate de asemenea dispozițiile art. 54 alin. (3) din Constituție, care stipulează imperativ că nu se admite restrîngerea drepturilor proclamate în art. 20-24 din Constituție, drepturi stipulate anterior în Legea nr. 1024-XIV.

Ca urmare a modificărilor operate prin legea contestată, persoana căreia i se retrage cetățenia pentru motivele expuse în art. 23 alin. (1) lit. a) și c) este privată de dreptul de a se apăra în modul

stabilit de legislația națională și actele internaționale.

Nu sînt de acord cu argumentul invocat în hotărîrea Curții că Președintele statului, în baza art. 88 lit. c) din Constituție, este în drept să retragă cetățenia persoanei vinovate de săvîrșirea faptelor enumerate în art. 23 alin. (1) lit. a) și c) din Legea cetățeniei Republicii Moldova fără a dispune de o hotărîre judecătorească doveditoare, întrucît prevederile constituționale precitate nu reglementează modalitatea retragerii cetățeniei, această chestiune fiind de resortul unei legi organice.

Pentru considerentele expuse, consider că numai hotărîrea instanței judecătorești, prin care se confirmă vinovăția persoanei acuzate de săvîrșirea faptelor prevăzute la art. 23 alin. (1) lit. a) și c) din Legea nr. 1024-XIV, poate servi drept temei pentru emiterea de către Președintele Republicii Moldova a unui decret privind retragerea cetățeniei.

JUDECĂTOR
AL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Mircea IUGA

Chișinău, 19 martie 2002.